

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЮНЕСКО: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Культурна й природна спадщина постійно перебуває під загрозою знищення чи руйнування. Небезпеку для неї становлять стрімка урбанізація, бідність, природні катаклізми й забруднення довкілля, байдужість та зневажливе ставлення людей. І все ж найчастіше пам'ятки цивілізації гинуть під час воєн. Усвідомлюючи це, у період між Першою та Другою світовими війнами Ліга Націй (попередник Організації Об'єднаних Націй) розгорнула діяльність щодо охорони спадщини світу. Вона звернулася із закликом до всіх країн долучитися до цієї місії. Цю естафету перейняла Організація Об'єднаних Націй із питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО). Тоді, після ратифікації 20-ма країнами світу, набрав чинності Статут цієї міжнародної міжурядової організації, затверджений відразу після закінчення Другої світової війни в 1945 році на установчій конференції ООН у Лондоні.

Україна є членом ЮНЕСКО (Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) з 12 травня 1954 року.

Україна, ставши членом ЮНЕСКО, взяла на себе зобов'язання не тільки дотримуватися її програмових настанов, а й прагнути до міжнародних стандартів, визначених цією організацією.

Відзначимо, що Україна завжди поділяла ідеї ЮНЕСКО, тому, починаючи з другої половини 50-х рр. ХХ ст. і до сьогодні, бере участь у міжнародних конференціях і нарадах, організованих по лінії ЮНЕСКО, регіональних конференціях національних комісій при ЮНЕСКО, сесіях Виконавчої Ради цієї організації, різноманітних нарадах з окремих питань на-

уки, культури і освіти. Україна завжди демонструвала прагнення до відкритого діалогу зі світовим співтовариством, могла й поділитися власним досвідом, і виступити з пропозиціями.

Членство України в ЮНЕСКО стратегічно орієнтоване на сприяння розширенню міжнародного співробітництва вітчизняних наукових, освітніх і культурних інституцій шляхом забезпечення їх участі у програмній діяльності Організації.

За 47 років напрацьовано значний потенціал і досвід співпраці з цією Організацією у сферах її компетенції, а також багатостороннього міжнародного гуманітарного співробітництва.

Участь України в програмній діяльності ЮНЕСКО, крім використання інтелектуального потенціалу Організації та запозичення корисного міжнародного досвіду, дає змогу отримувати певні кошти для проведення в Україні міжнародних заходів по лінії ЮНЕСКО та виконання українськими фахівцями різного роду проектів в сфері її компетенції, а також у формі отримання стипендій, грантів, обладнання, науково-технічної інформації, консультативної допомоги та забезпечення за рахунок Організації участі українських фахівців у міжнародних заходах. Україна активно виступає ініціатором багатьох міжнародних програм та проектів.

Позитивна динаміка активізації діалогу на високому рівні між Україною і ЮНЕСКО спостерігається з моменту набуття нашою державою незалежності. Зокрема, за цей період відбулося 4 візити найвищого керівництва ЮНЕСКО до України.

Головним здобутком для нашої держави у контексті забезпечення національних інтересів стало ухвалення 195-ю сесією Виконради внесеної Україною резолюції «Моніторинг з боку ЮНЕСКО ситуації в Автономній Республіці Крим (Україна)», яку підтримали 22 країни.

Під час розгляду українського проекту в рамках Комісії з питань програми та зовнішніх зносин (РХ), представник України

закликав держави-члени сприяти забезпеченню моніторингу ситуації в Автономній Республіці Крим у сферах компетенції ЮНЕСКО шляхом ухвалення відповідної резолюції, зазначивши, що цей документ підтверджує відданість Організації основоположним статутним принципам, що ґрунтуються на загальноновизнаних нормах міжнародного права. Українська делегація також привернула увагу учасників дискусії до численних порушень прав людини на півострові, зокрема, у сферах освіти, культури, віросповідання та свободи самовираження, а також утисків корінного народу Криму.

У рамках участі у сесії відбулася також окрема зустріч очільника української делегації з Генеральним директором ЮНЕСКО Іриною Боковою. Сторони обговорили можливий алгоритм спільних дій з метою збереження та захисту української культурної, природної та наукової спадщини на окупованій Росією території Кримського півострова, забезпечення сталої роботи освітніх та наукових установ в АРК, а також реалізації головних положень ухваленої Виконавчою радою ЮНЕСКО резолюції «Моніторинг з боку ЮНЕСКО ситуації в Автономній Республіці Крим (Україна)».

Керівництвом ЮНЕСКО було підтверджено відданість Організації принципам поваги до територіальної цілісності та державного суверенітету України.

Наразі до списку всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО входить чотири українські пам'ятки: Київський Софійський собор із прилеглими монастирськими будівлями та Києво-Печерська лавра (zareestrowani під одним номером), ансамбль історичного центру Львова, пункти геодезичної дуги Струве та букові проліси Карпат. Проте наша країна має чимало пам'яток культури, історії, унікальних природних об'єктів, які б могли поповнити цей перелік. Нині в так званому списку очікування перебуває 16 вітчизняних об'єктів. У 2010 році до нього було внесено дерев'яні церкви Карпатського регіону України та Польщі й торговельні

пункти та укріплення на генуезьких торговельних шляхах від Середземномор'я до Чорного моря. Аби вони були визнані значущими для всього людства, і держава, і громадянське суспільство мають усвідомити важливість таких дій, сприяти популяризації культурної та природної спадщини.

Що ж дає статус об'єкта, що входить до списку всесвітньої спадщини? Хоч отримання цього статусу не передбачає фінансування об'єкта з боку організації, проте визнання пам'ятки як такої, що має цінність для всього людства, дає величезний плюс міжнародному, туристичному іміджу держави, на території якої вона знаходиться.

Якщо певний об'єкт на території країни претендує на отримання статусу ЮНЕСКО, то держава має включити всі механізми, в тому числі й дипломатичні, зробити сценарій зусиль — об'єднати державні органи та структури, — аби домогтися цього. Бо, крім планетарних інтересів, ідеться про національні.

На нашу думку, ЮНЕСКО повинна відігравати роль каталізатора. Вона допомагає Україні та іншим державам розібратися у виникненні проблем, намітити шляхи подальшого розвитку, дотримуючись при цьому чітких рамок своєї компетенції, не втручаючись у справи національних інстанцій, оскільки її завдання полягає у стимулюванні, роз'ясненні та наданні технічної допомоги. У свою чергу, Україна, намагаючись відповідати міжнародним освітянським стандартам, повинна зберігати власне національне обличчя і прагнути розв'язати існуючі проблеми насамперед на державному та регіональному рівнях. Крім того, виховуючи молоде покоління, готуючи нові кадри у вищих навчальних закладах України, освітяни всіх ланок повинні керуватися принципами гуманізму, який протягом багатьох років виступає основою філософії ЮНЕСКО.

Отож, підсумувавши все вищесказане, можна зробити певний висновок. Загалом відносини співробітництва між

Україною та ЮНЕСКО розвиваються у конструктивному руслі, спрямованому, зокрема, на розширення участі українських інституцій у міжнародному співробітництві в гуманітарній сфері, а також на підвищення економізації участі України в програмній діяльності Організації.

Савчук Анна
студентка спеціальності “Міжнародні відносини”
Національного університету «Львівська політехніка»

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

У сучасному світі роль транскордонного співробітництва посідає досить чільне місце, адже його роль у житті громад і регіонів постійно зростає, а нові можливості для активізації господарської діяльності на периферійних територіях та підвищення їх конкурентоспроможності відкриваються все більше і більше. Транскордонна співпраця є вагомим елементом державної політики як у системі розвитку країни у соціальному та економічному напрямках, так і у сфері інтеграційних процесів країн до європейської спільноти.

В сучасних умовах актуальність транскордонного співробітництва зумовлюється: взаємним прагненням територіальних общин та органів влади в створенні оптимальних умов у галузі охорони навколишнього середовища; посиленням та поглибленням зв'язків із суміжними прикордонними територіями стосовно розвитку існуючого господарського потенціалу; скороченням негативних явищ у торгово-економічних стосунках після розпаду Радянського Союзу та розширенням можливостей для гуманітарних і родинних зв'язків.

На думку науковців, транскордонна співпраця вважається одним з найефективніших шляхів розв'язання проблем,